

Sivistysosaston talousarvion määrärahat vuodelle 2019 yhteensä

SIVISTYSOSASTO			TP 2017	TA 2018	LTK 2019	Ero%
TOIMINTATUOTOT						
	MYYNTITUOTOT		402 648	343600	346 630	0,9
	MAKSUTUOTOT		542 085	572460	579 460	1,2
	TUET JA AVUSTUKSET		308 745	221000	218 523	-1,1
	MUUT TOIMINTATUOTOT		24 666	23300	23 500	0,9
TOIMINTATUOTOT			1 278 144	1160360	1 168 113	0,7
TOIMINTAKULUT						
	HENKILÖSTÖKULUT		-10 723 387	-10778580	-11 112 645	3,1
	PALKAT JA PALKKIOT		-8 602 640	-8719520	-9 109 795	4,5
	HENKILÖSIVUKULUT		-2 120 747	-2059060	-2 002 850	-2,7
	ELÄKEKULUT		-1 717 082	-1663830	-1 665 528	0,1
	MUUT HENKILÖSIVUKULUT		-403 665	-395230	-337 322	-14,7
	PALVELUJEN OSTOT		-2 069 267	-2103370	-2 068 426	-1,7
	AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT		-546 364	-615750	-592 656	-3,8
	AVUSTUKSET		-559 439	-588700	-561 700	-4,6
	MUUT TOIMINTAKULUT		-148 359	-167212	-199 298	19,2
TOIMINTAKULUT			-14 046 816	-14253612	-14 534 725	2
TOIMINTAKATE			-12 768 672	-13093252	-13 366 612	2,1
POISTOT JA ARVONALENTUMISET						
	SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT		-673 889	-663485	-664 030	0,1
POISTOT JA ARVONALENTUMISET			-673 889	-663485	-664 030	0,1
TILIKAUDEN TULOS			-13 442 561	-13756737	-14 030 642	2
	POISTOERON MUUTOS		311	0	0	
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ			-13 442 250	-13756737	-14 030 642	2

Perusopetus (tulosalue)

1. TULOSALUEEN TOIMINTA-AJATUS

Perusopetus on osa koulutuksen perusturvaa. Sillä on kasvatus- ja opetustehtävä. Tehtävänä on tarjota oppilaalle mahdollisuus hankkia yleissivistystä ja suorittaa oppivelvollisuus. Yhteiskunnalle perusopetus tarjoaa välineen kehittää kansakunnan sivistyksellistä pääomaa ja vahvistaa yhteisöllisyyttä ja tasa-arvoa.

2. TULOSALUEEN TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Uuden opetussuunnitelman käyttöönotto porrastetusti 2017 – 2019

Uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön porrastetusti vuosien 2017 – 2019 aikana. Alakoulun osalta opetussuunnitelma on otettu käyttöön 1.8.2016. Vuosiluokan 7 osalta opetussuunnitelma on otettu käyttöön 1.8.2017. Vuosiluokan 8 osalta uusi opetussuunnitelma otettiin käyttöön 1.8.2018 ja vuosiluokan 9 osalta uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2019.

Kielten opetuksen aloittaminen ensimmäisellä luokalla

Valtioneuvosto on päättänyt kielten A1-kielen opettamisen aloittamisen ensimmäiseltä luokalta alkaen viimeistään kevätlukukaudella 2020. Lapinlahdella A1-kieli on englanti. Lapinlahden tuntikehyksessä on yksi ylimääräinen tunti ensimmäiselle ja toiselle luokalle. Tällä hetkellä matematiikkaa opetetaan neljä vuosiviikkotuntia. Viimeistään 2020 alusta matematiikkaa opetetaan kolme tuntia ja A1 kieltä yksi viikkotunti, joten oppilaalle opetettava kokonaistuntimäärä ei kasva nykyisestä.

Uudet oppimisympäristöt ja digitaaliset oppimateriaalit

Opetussuunnitelman muuttuminen edellyttää päivittämistä perusopetuksen oppimistapoihin ja – ympäristöihin. Suunnittelukauden aikana:

- Laajennetaan oppimistapoja ottamalla käyttöön digitaalisia oppimisympäristöjä.
- Opettajille otetaan käyttöön pedagogiikkaa tukevat yhteydenpitovälineet.
- Uudistetaan pedagogiikkaa mm. toiminnallistamalla opetusta sekä korostamalla liikunnan merkitystä.
- Matin ja Liisan koulun rakentamisen ja remontoinnin yhteydessä huomioidaan uusien oppimisympäristöjen vaatimukset.

Kuntastrategian kärkitavoitteiden toteutuminen

1. Kärkitavoite Lapinlahti on hyvä paikka asua ja yrittää
2. Kärkitavoite Taloutemme on terve ja vakaalla pohjalla

3. TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUODELLE

TAVOITE	TOIMENPIDE
Perusopetuksen uudistaminen uuden opetussuunnitelman mukaisesti	Opetussuunnitelman käyttöönotto 9. vuosiluokilla. Arvioidaan vuosiluokkien 1-8 opetussuunnitelman toimivuutta sekä tehtyjä kehittämistoimenpiteitä ja niiden vaikutuksia. Oppilasarvioinnin toimivuuden arviointi ja yhtenäisten arviointimenetelmien kehittäminen. Työtapojen toiminnallistaminen, Koulupäivien sisältöjen ja rakenteiden kehittäminen.
A1-kielen opettamisen aloittaminen viimeistään 2020 ensimmäiseltä luokalta.	Suunnitellaan kevään 2019 aikana, miten A1-kielen opetus järjestetään. Aloittaminen mahdollista myös lukuvuoden 2019-2020 alusta.
Digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntäminen opetuksessa	Laajennetaan oppimistapoja esimerkiksi ottamalla käyttöön digitaalisia oppimisympäristöjä (Pedanet) sekä sähköisiä oppikirjoja. O365-ohjelmiston käyttöönotto kaikissa kouluissa. Välinehankintoja jatketaan suunnitelman mukaisesti. Opettajille henkilökohtaiset kannettavat tietokoneet sekä älypuhelimet yhteydenpitoon ja pedagogisten käytäntöjen edistämiseksi ja yhteydenpidon tehostamiseksi. Tutor-opettajatoiminnan hyödyntäminen digitalisaation edistämisessä. Tutor-opettajat kehittävät ja jalkauttavat Lapinlahden kunnan tvt-opetuksen suunnitelman. Suunnitelmassa laaditaan tvt-osaamisen tavoitetasot eri luokka-asteille.
Koulupäivän liikunnallistaminen	Jatketaan 2016 aloitettua Liikkuva Koulu- hankkeen toimintojen toteuttamista myös hankkeen päätyttyä
1.Kärkitavoite Lapinlahti on hyvä paikka asua ja yrittää	Varmistetaan kunnan oppilaitoksissa järjestettävien yrittäjyyskasvatusopintojen tiivis yhteistyö työelämään ja tulevaisuuden työmahdollisuuksiin kotiseudulla.
2. Kärkitavoite Taloutemme on terve ja vakaalla pohjalla	Varmistetaan henkilöstön osaaminen ja työhyvinvointi. Palvelujen tuottamisessa avainasemassa on henkilöstön osaaminen ja työhyvinvointi. Tämä varmistetaan pitkäjänteisellä henkilöstöpolitiikalla, johon kuuluu mm. avoin vuorovaikutus, henkilöstön osaamisen kehittäminen sekä hyvä esimiestyö. Kunnan henkilöstöpolitiikkaa määrittävät hyväksytyt suunnitelmat (esim. talousarvio, tasa-arvosuunnitelma) ja toimenpidemallit (esim. varhaisen välittämisen – malli).
Terveellinen ja toimiva oppimisympäristö Matin ja Liisan koulussa	Koulutoimi osallistuu aktiivisesti Matin ja Liisan koulun remontin ja uudisrakennuksen suunnitteluun. Suunnittelussa huomioidaan uudet oppimisympäristöt.
Hankkeiden hyödyntäminen perusopetuksen kehittämisessä	Haetaan aktiivisesti rahoitusta perusopetuksen kehittämishankkeille.

4. PERUSTELUT

Hallitusohjelmassa asetetaan perusopetuksen osalta tavoitteeksi oppimisympäristöjen modernisointi ja koulupudokkuuden vähentäminen. Talousarviovuoden tavoitteilla pyritään vastaamaan näihin haasteisiin. Tavoitteissa onnistuminen vaatii toimintatapojen muutosta uuden opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti.

Opetussuunnitelma uudistuksen keskeisinä tavoitteina on vahvistaa oppilaan aktiivisuutta, lisätä opiskelun merkityksellisyyttä ja mahdollistaa onnistumisen kokemukset jokaiselle oppilaalle. Uudet opetussuunnitelmat korostavat oppiaineiden opetuksessa laaja-alaista osaamista, joka rakentuu eri näkökulmista. Opiskelu, työelämä sekä aktiivinen kansalaisuus edellyttävät eri tiedon- ja taidonalojen hallintaa ja myös niitä yhdistäviä tekijöitä.

Koulun toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat vuorovaikutteisuuden ja monipuolisen työskentelyn periaatteet. Tämä tarkoittaa, että koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti erilaisia työtapoja ja oppimisympäristöjä. Työtapojen tulee antaa tilaa kokeilemiseen, tutkimiseen, toiminnallisuuteen, liikkumiseen ja leikkiin. Luokkahuoneen lisäksi oppimisympäristöinä käytetään yhä enemmän myös koulun ulkopuolisia ympäristöjä: liikutaan luonnossa ja vierailaan esimerkiksi museoissa tai yrityksissä. Teknologialla on yhä suurempi merkitys koulun arjessa, ja oppilaat voivat entistä paremmin osallistua omien oppimisympäristöjensä kehittämiseen ja valitsemiseen. Uusi opetussuunnitelma korostaa arviointimenetelmien monipuolisuuden lisäksi myös arviointia, joka ohjaa ja edistää oppimista.

Lapinlahden kuntastrategiassa kärkitavoitteiksi asetetaan:

- 1. Lapinlahti on hyvä paikka asua ja yrittää
 - o Yritysten toimintaedellytysten varmistaminen
 - o Työvoiman saatavuuden varmistaminen
 - o Lapinlahti on aktiivisten ihmisten yhteisöllinen kunta
 - o Tavoitetaso: Työllisten määrä kasvaa. Lokakuussa -17 työllisten määrä oli 3842 henkeä.
- 2. Taloutemme on terve ja vakaalla pohjalla
 - o Kustannustehokkaat palvelut
 - o Ajanmukaiset toimintatavat muuttuvassa toimintaympäristössä
 - o Investointien suunnitelmallisuus
 - o Omaisuuden järkiperäinen hallinta
 - o Tavoitetaso: Kunnan taseessa on ylijäämää, kuntakonsernin tulos on positiivinen joka vuosi.

Nämä tavoitteet on otettu myös perusopetuksen tulosalueen tavoitteiksi.

Perusopetuksen talousarviovuoden tavoitteet tukevat Lapinlahden kunnan hyvinvointisuunnitelmassa asetettuja kuluvan valtuustokauden painopisteitä. Erityisesti tämä näkyy painopisteissä "Kuntalaisten osallisuutta lisätään ja syrjäytymistä ehkäistään" (uuden pedagogiikan käyttöönotto ja sitä kautta kouluviihtyvyyden paraneminen, osallisuuden korostuminen uudessa opetussuunnitelmassa) sekä "Väestöryhmien terveyseroja kavennetaan ja kuntalaisten palvelujen yhdenvertaista saatavuutta edistetään". (Liikkuva-koulu toimintatapojen hyödyntäminen kouluissa).

5. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT

300 PERUSOPETUS	TP 2017	TA+MUUT. 2018	LTK 2019	Ero%
TOIMINTATUOTOT				
MYyntITUOTOT	333 700	281 000	288 030	2,5
MAKSUTUOTOT	5 927	59 000	65 000	10,2
TUET JA AVUSTUKSET	11 201	2 500	2 500	0,0
MUUT TOIMINTATUOTOT	1 039	0	0	
TOIMINTATUOTOT	351 867	342 500	355 530	3,8
TOIMINTAKULUT				
HENKILÖSTÖKULUT	-5 340 689	-5 507 111	-5 734 213	4,1
PALKAT JA PALKKIOT	-4 312 039	-4 476 956	-4 719 577	5,4
HENKILÖSIVUKULUT	-1 028 650	-1 030 155	-1 014 636	-1,5
ELÄKEKULUT	-824 020	-826 351	-839 327	1,6
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-204 630	-203 804	-175 309	-14,0
PALVELUJEN OSTOT	-1 473 047	-1 499 890	-1 442 991	-3,8
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-308 356	-356 520	-347 256	-2,6
AVUSTUKSET	-204	0	0	
MUUT TOIMINTAKULUT	-74 127	-83 930	-107 280	27,8
TOIMINTAKULUT	-7 196 422	-7 447 451	-7 631 740	2,5
TOIMINTAKATE	-6 844 555	-7 104 951	-7 276 210	2,4
POISTOT JA ARVONALENTUMISET				
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-360 700	-352 102	-347 771	-1,2
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-360 700	-352 102	-347 771	-1,2
TILIKAUDEN TULOS	-7 205 256	-7 457 053	-7 623 981	2,2
POISTOERON MUUTOS	311	0	0	
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-7 204 945	-7 457 053	-7 623 981	2,2

6. TULOARVIoidEN JA MÄÄRÄRAHOJEN ERITYISPERUSTELUT SEKÄ KESKEISET MUUTOKSET TALOUSARVIOVUONNA

Lukuvuonna 18-19 perusopetuksessa on 1064 oppilasta ja lukuvuonna 19-20 1081 oppilasta. Lukuvuonna 19-20 koulu- ja luokkakohtaiset oppilasmäärät ovat sellaiset, että alakoulussa perusopetuksen luokkamäärä pidetään edellisen vuoden tasolla. Lukuvuoden 18-19 aikana Nerkoon, Varpaisjärven sekä Paloisten koululle on palkattu lisää avustajia. Avustajien tarve säilyy lukuvuodelle 19-20. Lisäksi talousarviossa on varauduttu erityisopetuksen tarpeen kasvamiseen. Perusopetuksen toteutunut tuntimäärä on ollut lukuvuonna 18-19 1927 tuntia, josta hankerahoituksella on järjestetty 44 tuntia. Vuoden -19 talousarvio on laadittu lukuvuoden 19-20 osalta 1972 tuntimäärälle. Hankerahoituksen osalta ei ole tietoa sen jatkosta lukuvuonna 19-20. Mikäli hankerahoitusta ei saada jatkossa, niin jakotuntien määrä vähenee, mikä kasvattaa ryhmäkokoja.

7. MERKITTÄVIMMÄT RISKITEKIJÄT JA NIIHIN VARAUTUMINEN

Talousarvion riskit liittyvät siihen, jos erityistä ja tehostettua tukea tarvitsevien lasten suhteellinen määrä merkittävästi kasvaa tai jos oppilasmäärä merkittävästi muuttuu ennustetusta. Talousarviossa ei ole varauduttu tukitoimenpiteiden lisäämiseen (esim. avustajien määrä). Perusopetuslain mukaan oppilaalla on kuitenkin subjektiivinen oikeus opetuksen osallistumiseen edellyttämiin avustajapalveluihin sekä muihin tukipalveluihin. Opetussuunnitelman onnistunut käyttöönotto edellyttää uudenlaisen opettajuuden omaksumista. Riskinä on muutosvastarinta uusiin toimintatapoihin.

8. TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

	TP 2017	TA 2018	TAE 2019	TSE 2020	TSE 2021
Perusopetuksen tuntimäärä (ei sisällä hankerahoituksella toteutettuja tunteja)	1920	1927	1972	1950	1900
Tuntikehys/oppilas	1,82	1,80	1,81	1,8	1,8
Yleisopetusryhmien lkm	54	56	57	57	54
Erytisopetusryhmien lkm	7	7	7	7	7
Nettomenot/oppilas	6 873 €	6 666 €	6 837 €	6 668 €	6670 €
Yleisopetuksen keskimääräinen ryhmäkoko alakouluissa	20,2	19,1	18,1	18	18
Yleisopetuksen keskimääräinen ryhmäkoko yläkouluissa	18,2	18,2	17,4	17	17
Oppilaskuljetusten kustannukset/kuljetusoppilas	1 946 €	1 818 €	1 798 €	1 800 €	1800€

Oppilaita peruskoulussa tilastointipäivänä 20.9.	2017	2018	TAE2019
Alapitkä	92	92	90
Martikkala	43	46	47
- joista esioppilaita	5	6	7
Nerkoo	74	79	76
Matin ja Liisan koulu	598	589	627
Varpaisjärven koulu	217	227	211
Paloisten koulu	30	31	30
- joista esioppilaita	4	6	3
Yhteensä	1056	1064	1064

- joista esioppilaita	9	12	10
Kuljetusoppilaita peruskoulussa	570	574	574
Pidennetyssä oppivelvollisuudessa	15	16	16
Muut erityisoppilaat	72	75	75
Oppilasmäärät lv. 2020 – 2022	2020	2021	2022
Alapitkä	85	79	78
Martikkala	40	37	34
- joista esioppilaita	1	3	5
Nerkoo	75	67	63
Matin ja Liisan koulu	606	588	570
Varpaisjärven koulu	191	179	174
Paloisen koulu	32	32	27
- joista esioppilaita	5	3	0
Yhteensä	1081	1028	982
-joista esioppilaita	6	6	5

Lukio (tulosalue)

1. TULOSALUEEN TOIMINTA-AJATUS

Lukiokoulutuksen tehtävänä on antaa laaja-alainen yleissivistys sekä riittävät tiedot ja taidot lukion jälkeistä jatko-opiskelua varten. Kuvataidelukion tehtävänä on tämän lisäksi antaa opiskelijalle mahdollisuus perehtyä syvällisesti kuvataiteeseen ja kehittää opiskelijan kuvallista ilmaisua.

2. TULOSALUEEN TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Opetussuunnitelman ja pedagogiikan uudistaminen, sähköinen yo-tutkinto

Uudet opetussuunnitelmat on otettu asteittain käyttöön lukiossa syksystä 2016 lähtien. Lukion toiminnan kehittäminen keskittyy vuonna 2019 tulevan uuden lukiolain ja ylioppilastutkintolain toteuttamiseen. Lukion toiminnan kehittäminen tukee muutoksen toteutusta sekä samalla valmistautuu vuonna 2021 voimaan tulevaan uuteen lukion opetussuunnitelmaan. Lukio on myös mukana tuntijakokokeilussa, jossa opiskelijoille tarjotaan laajempi valinnanvapaus reaaliaineissa. Keväällä 2019 kaikki aineet kirjoitetaan sähköisesti ja lukio kehittää pedagogisesti ja teknisesti siten, että opiskelijoiden valmiudet kirjoituksista suoriutumiseen ovat hyvät. Lukiossa siirrytään virtuaalisen koetilapalvelimen käyttöön keväällä 2019.

3. TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUODELLE

TAVOITE	TOIMENPIDE
Sähköistyvä ylioppilastutkinto	Opettajien kouluttaminen. Sähköisten materiaalien käytön edistäminen. Virtuaalisen koetilapalvelimen käyttöönotto.
Uusi lukiolaki	Korkeakoulu- ja työelämäyhteistyön kehittäminen. Opiskelijoiden henkilökohtaisen ohjauksen turvaaminen.
Opetussuunnitelmauudistus	Eri oppiaineita yhdistelevien kurssien suunnittelu ja toteutus.

	Laajan kurssitarjonnan ja valintamahdollisuuden turvaaminen.
Liikkuva toinen aste	Oppimisympäristön ja opiskeluyhteisön kehittäminen toiminnallisuuteen kannustavaksi. Opettajien ja liikuntatutoreiden kouluttaminen.

4. PERUSTELUT

Lukiokoulutus kehittyy opetussuunnitelmauudistuksen ja sähköistyvien ylioppilaskirjoitusten myötä. Opintoja suoritetaan entistä enemmän omilla laitteilla sähköisissä ympäristöissä. Tämä edellyttää sekä opettajien täydennyskoulutusta että ajanmukaista opetusvälineistöä. Opettajilla tulee olla mahdollisuus kouluttautua omassa aineessaan tärkeiden ohjelmien hallinnassa, jotta niiden opettaminen on mahdollista.

Opetussuunnitelman uudistuessa tavoitteena on lukion tuntikehyksen pitäminen sellaisella tasolla, joka mahdollistaa opetuksen järjestämisen pedagogisesti perustelluissa opetusryhmissä sekä mahdollisimman laajan, taloudellisten resurssien mukaisen, valinnaisuuden tarjoamisen. Lukion kurseista huomattava osa on valinnaisia syventäviä ja soveltavia kursseja. Ylioppilaskirjoituksissa menestyminen edellyttää, että opiskelija suorittaa yo-aineesta valinnaisia kursseja. Kuvataidelinjan vetovoimaisuus edellyttää myös laajaa kuvataidekurssien valikoimaa. Lukiokoulutuksen laadun kannalta yksi keskeinen asia on valinnaiskurssien tarjonnan laajuus.

Uusi opetussuunnitelma, uusi lukiolaki ja ylioppilastutkinnon uudistaminen muuttaa lukion oppimisympäristöä entistä enemmän sähköiseksi, mikä luo muutospaineita fyysisiin oppimisympäristöihin. Liikkuva toinen aste-hankkeella varmistetaan muunneltavat ja monipuoliset opiskeluympäristöt, jotka tukevat opiskelijoiden kouluviihtyvyyttä ja terveyttä. Hankkeen vastuupettajilla ja liikuntatutoreilla tulee olla mahdollisuus kouluttautua tukemaan opiskelijoiden aktiivisuutta ja toiminnallisuutta koulupäivien aikana. Liikkuva toinen aste toimintaan on saatu hankerahoitusta. Lukio on aktiivisesti mukana myös muissa hankkeissa, jotka lisäävät verkostoitumista toisten oppilaitosten kanssa, lisäävät lukiokoulutuksen houkuttelevuutta ja tarjoavat opiskelijoille monipuolisia opintomahdollisuuksia.

5. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT

310 LUKIO	TP 2017	TA+MUUT. 2018	LTK 2019	ERO %
TOIMINTATUOTOT				
MYYNITUOTOT	3 809	2 200	2 300	4,5
MAKSUTUOTOT	10 634	13 000	13 000	0,0
TUET JA AVUSTUKSET	82 592	70 000	70 000	0,0
MUUT TOIMINTATUOTOT	9 382	15 000	15 100	0,7
TOIMINTATUOTOT	106 416	100 200	100 400	0,2
TOIMINTAKULUT				
HENKILÖSTÖKULUT	-1 116 933	-1 122 840	-1 116 647	-0,6
PALKAT JA PALKKIOT	-912 180	-919 322	-925 300	0,7
HENKILÖSIVUKULUT	-204 753	-203 518	-191 347	-6,0
ELÄKEKULUT	-163 159	-161 796	-157 017	-3,0
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-41 595	-41 722	-34 330	-17,7
PALVELUJEN OSTOT	-168 649	-150 970	-157 970	4,6
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-18 514	-25 250	-26 450	4,8
AVUSTUKSET	-1 700	-1 700	-1 700	0,0
MUUT TOIMINTAKULUT	-19 834	-26 200	-27 700	5,7
TOIMINTAKULUT	-1 325 630	-1 326 960	-1 330 467	0,3
TOIMINTAKATE	-1 219 214	-1 226 760	-1 230 067	0,3
POISTOT JA ARVONALENTUMISET				
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-104 047	-105 665	-103 369	-2,2
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-104 047	-105 665	-103 369	-2,2
TILIKAUDEN TULOS	-1 323 261	-1 332 425	-1 333 436	0,1
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-1 323 261	-1 332 425	-1 333 436	0,1

6. TULOARVIOIDEN JA MÄÄRÄRAHOJEN ERITYISPERUSTELUT SEKÄ KESKEISET MUUTOKSET TALOUSARVIOUONNA

Vuoden 2019 talousarvio on laadittu vastaavalle tuntimäärälle kuin vuoden 2018 talousarvio. Sähköiset ylioppilaskirjoitukset vaativat laadukasta atk-laitteistoa. Lisäksi talousarviossa on varauduttu yleiseen linjaukseen, että opettajille hankitaan älypuhelimet ja kannettavat tietokoneet.

7. MERKITTÄVIMMÄT RISKITEKIJÄT JA NIIHIN VARAUTUMINEN

Lukiokoulutus käy läpi suurehkoa murrosta niin rahoituksen, järjestämisen kuin ylioppilaskirjoitustenkin osalta. Rahoituksen ja järjestäjäverkon osalta tilannetta seurataan aktiivisesti ja etsitään tapoja, joilla lukiokoulutuksen saatavuus Lapinlahdella turvataan. Ylioppilastutkinnon sähköistyminen tulee vaatimaan resursseja sekä teknisissä ratkaisuissa että opetusmateriaaleissa. Opettajien kouluttautuminen on ensisijaista, jotta opiskelijoille taataan hyvät valmiudet sähköiseen ylioppilaskokeeseen osallistumisessa.

Lukion pienehkö koko ja sitä kautta tuntikehys asettaa haasteen valinnaisten kurssien järjestämisen osalta. Varsinkin pienet soveltavat kurssit ja osa kertauskursseista on vaarassa jäädä pitämättä. Tarjonnan kaventumisella saattaa pitkällä aikavälillä olla vaikutusta myös lukiokoulutuksen houkuttelevuuteen.

8. TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

	TP 2017	TA 2018	TAE 2019
Ulkoiset nettomenot/opiskelija	5979 €	5984 €	5824 €
Tuntikehys	328,5	328,5	331,5
Tuntikehys/opiskelija	1,59	1,60	1,58
Toteutuneiden syventävien ja soveltavien kurssien lkm., joista kuvataidelinjan kursseja	106/22	106/22	106/22

	2017	2018	2019
Opiskelijoita 20.9	201	209	210
- joista vieraspaikkakuntalaisia	42	61	60
- joista lapinlahtelaisia	159	148	150
- kuvataidelinjalla	61	73	73
- perinteisellä linjalla	139	132	133
Ylioppilaita lukioista	56	59	59
Opettajia 20.9.	13	11 18 lukio ja ML 23 lukio ML ja Aineenopettajat	11 18 lukio ja ML 23 lukio ML ja Aineenopettajat

Lukion ylioppilaskirjoitusten arvosanajakauma keväällä	kevät 2015	kevät 2016	kevät 2017	Kevät 2018
	%	%	%	%
I	7	11	11	7
e	22	22	20	17
m	26	25	21	17
c	21	20	23	26
b	18	9	14	23
a	6	10	9	10
i	-	1	2	-

Kulttuuri- ja nuorisopalvelut (tulosalue)

Kulttuuri- ja nuorisopalveluiden tulosalue käsittää Kaskikuusen kansalaisopiston, kirjaston, Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipisteen, muun kulttuuri toiminnan ja nuorisotyön.

1. TULOSALUEEN TOIMINTA-AJATUS

Kaskikuusen kansalaisopisto järjestää alueelliseen sivistystarpeeseen vastaavaa koulutusta. Koulutus tukee yksilön persoonallisuuden monipuolista kehittymistä sekä yksilön kykyä toimia aktiivisena ja tasa-arvoisena

yhteisönsä jäsenenä. Kuopion konservatorion alainen Lapinlahden toimipiste antaa opetusta taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän mukaisesti.

Nuorisotyö tarjoaa kaikille nuorille suunnattua toimintaa huomioiden ja edistäen lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia. Työmuotoina käytetään nuorisotilatoimintaa, etsivää nuorisotyötä sekä kerho-, ryhmä- ja leiritoimintaa. Toiminnan tarkoituksena on sitouttaa varhaisnuoret ja nuoret toimintaan mielekkään tekemisen kautta, sekä samalla edistää heidän hyvinvointiaan, sosiaalisia taitojaan ja elämänhallinnan taitojen kehittymistä sekä ehkäistä syrjäytymistä. Kaikissa toiminnoissa huomioidaan kasvatuksellisuus. Lisäksi nuorisotyön tarkoituksena on edistää kulttuuri- ja ympäristökasvatusta.

Lapinlahden kirjasto tarjoaa laadukasta ja ajantasaista kirjasto- ja tietopalvelua Lapinlahden pääkirjastossa, Varpaisjärven lähikirjastossa sekä kirjastoautossa kehittäen paikallispalveluiden ohella myös verkkopalveluita.

Kunta järjestää puitteita kulttuurielämälle tukemalla erilaisia tapahtumia ja kulttuurialan toimijoita avustuksin, hankkimalla Lapinlahden tapahtumille ja kohteille näkyvyyttä yhteismarkkinoinnilla, tilajärjestelyjen kautta sekä suuntaamalla kunnan työntekijöiden työpanosta keskeisten tapahtumien järjestämiseen ja koordinointiin.

2. TULOSALUEEN TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Kansalaisopisto

Aktivoidaan mukaan uusia ja pidetään mukana vanhoja toimijoita kehittämällä monipuolista ja laadukasta opetustarjontaa siten, että se olisi kaikkien kuntalaisten saavutettavissa.

Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipiste

Elinvoimaisen toiminnan ylläpitäminen ja kehittäminen nykyiseltä pohjalta kysynnän mukaisesti.

Nuorisotyö

Etsivän nuorisotyön vakinaistaminen osaksi kunnan toimintaa nuorisotyön henkilöresurssien oikealla mitoituksella tavoittaaksemme alle 29-vuotiaat koulunsa keskeyttäneet ja kouluttamattomat nuoret. Mahdollistaaksemme heille asianmukaiset jatkopolut koulutukseen ja työelämään.

Nuorisotoimen digitaalisen nuorisotyön ja pelihuone toiminnan turvaaminen nykyaikaisilla laiteilla ja kalustolla sekä ohjauksella - Nuorisofoorumin toiminnan turvaaminen aktiivisena toimijana nuoria koskevassa päätöksen teossa.

Varpaisjärven alueen nuorisotoiminnan turvaaminen riittävällä henkilöstöresurssi määrällä.

Vapaaehtoistyön ylläpitäminen Saapas toiminnassa Lapinlahden seurakunnan kanssa ja Varpaisjärven alueen Saapas vapaaehtoistyö käynnistäminen ja kehittäminen.

Muut kulttuuripalvelut

Muut kulttuuripalvelut tukevat kulttuuri- ja matkailutoimijoita ja tapahtumia sekä vahvistavat kunnan imagoa kulttuuri- ja liikuntapitäjänä.

Kirjasto

Yleisen kirjastolain mukaisten toimintojen vakiinnuttaminen kirjaston toimintaan. Kirjasto toimii ja kehittää toimintaansa yhteistyössä muiden kirjastojen ja palvelusektoreiden kanssa.

3. TULOSALUEEN TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOUONNA

TAVOITE	TOIMENPIDE
Kansalaisopisto Laadukkaan opetustarjonnan ylläpitäminen ja kehittäminen	Opetusta järjestetään 8900–9100 tuntia kalenterivuodessa. Asiakaslähtöinen suunnittelu, joka perustuu kurssiarviointeihin, eri-ikäisiltä kuntalaisilta tuleviin toiveisiin ja opiston henkilöstön ajan ja muiden koulutuksen järjestäjien tarjonnan seuraamiseen ja ideointiin.
Palvelujen saavutettavuus	Kansalaisopistopalvelut pyritään saamaan edelleen paremmin kaikkien kuntalaisten saavutettaviksi ottaen huomioon

	<p>lukuvuoden rakenne, kurssimaksut ja fyysiset välimatkat.</p> <p>Laatuun vaikutetaan henkilöstön työhyvinvointia ja -turvallisuutta edistämällä, koulutuksella sekä yhteistyöllä muiden kansalaisopistojen ja yhteistyötahojen kanssa.</p> <p>Luontokyltien opetustarjonnan määrä pyritään säilyttämään nykyisenä.</p>
<p>Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipiste Myönteinen näkyvyys ja vaikuttavuus yli kuntarajojen</p>	<p>Musiikin perusopetuksen laajuuden ylläpitäminen toiminnallisesti ja taloudellisesti järkevällä ja suunnitellulla tasolla (40–45 oppilasta).</p> <p>Varhaisiän musiikkikasvatus eli musiikkileikkikoulu- ja soitinkarusellitoiminta tukee musiikin perusopetusta.</p> <p>Esiintymistoiminnan kehittäminen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.</p>
<p>Nuorisotyö Nuorisotila toiminta</p>	<p>Tarjota nuorille mielekästä ja turvallista tekemistä vapaa-aikana sosiaalisia taitoja vahvistaen yksilö ja ryhmätasolla.</p> <p>Nuorisotiloilla työmuotoina käytetään mm. ryhmätoimintoja ja teemakokonaisuuksia. Nuoret saavat myös viettää aikaa kavereiden kanssa valvotussa ympäristössä aikuisen ollessa aina läsnä ja mukana nuorten vapaa-ajassa.</p>
<p>Kerho-, leiri- ja retkitoiminta</p>	<p>Edistää ympäristö- ja kulttuurikasvatusta ryhmä- ja leiritomintojen kautta varhaisnuorille ja nuorille</p> <p>Näiden toimintojen kautta vahvistetaan lasten ja nuorten ympäristö-, kulttuuri- ja liikuntatietoutta järjestämällä monipuolisia mahdollisuuksia osallistua leireille, retkille ja kokoperheen tapahtumiin.</p>
<p>Etsivä nuorisotyö / sosiaalinen vahvistaminen</p>	<p>Tavoittaa syrjäytymisvaarassa olevat nuoret etsivän nuorisotyön keinoin ehkäisten nuorten syrjäytymistä ja tukemalla elämän hallinnan taitojen kehittymistä hyödyntäen moniammatillista verkostoa.</p> <p>Sosiaalisen vahvistamisen ja ennaltaehkäisyn tavoitteessa työmuotoina ovat mm. moniammatillinen yhteistyö, yhteistyötapaamiset eri nuorten toimijoiden kanssa, suunnatut kerhot ja tukihenkilötyö.</p>
<p>Muu kulttuuritoiminta Vahvistetaan myönteistä kuntakuvaa, erityisesti kulttuuri- ja liikuntapitäjänä</p>	<p>Tapahtumien, toimijoiden ja käyntikohteiden tukeminen Viestintä, yhteismarkkinointi ja lisäresurssien hakeminen Yhteisöllisyyden tukeminen Yhteistoiminta ja yhteiset hankkeet Ylä-Savon muiden kuntien kulttuuritoimien kanssa kulttuuripalvelujen kehittämiseksi.</p>
<p>Kirjasto Lasten ja nuorten lukuharrastuksen edistäminen</p>	<p>Lasten ja nuorten kirjastotyötä kehitetään yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa. Kannustetaan luku- tai kirjallisuudiplomin suorittamiseen.</p>
<p>Kokoelmien ja muiden kirjastopalveluiden käytön edistäminen ja palveluiden saavutettavuus</p>	<p>Pääkirjaston lisäksi palveluita tarjoavat lähikirjasto ja kirjastoauto. Verkkokirjasto ja e-aineistot mahdollistavat asiakkaille palveluja myös kirjaston aukioloaikojen ulkopuolella.</p> <p>Kehitetään yhteistyötä sidosryhmien kanssa.</p>

4. PERUSTELUT

Kansalaisopisto

Kansalaisopiston vuoden 2019 talousarvio on laadittu niin, että kurssitarjonta ja opetustuntitoteuma säilyvät samalla tasolla kuin aikaisemmin. Kurssitarjonnan osalta huolehditaan sen alueellisesta kattavuudesta. Opintomaksut säilyvät ennallaan 1.1.2018 korotuksen pohjalta. Kansalaisopistopalvelua pyritään kehittämään niin, että se olisi jatkossa jälleen paremmin kaikkien kuntalaisten saavutettavissa: lukuvuoden jakoa selvemmin kahteen lukukauteen ja erilaisia kurssimaksualennuksia selvitetään.

Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipiste

Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipisteen osalta kevään 2019 oppilashaku järjestetään Kuopion konservatorion ja Lapinlahden kunnan välisen 16.1.2018 tehdyn sopimuksen mukaisesti.

Nuorisotyö

Yhteistyökumppaneiden kautta on noussut esille huoli lasten ja nuorten pelaamisesta. Sama huoli on noussut esille myös vanhemmilta. Heidän toiveena on ollut pelihuonetoiminta, jossa nuorta ohjataan pelissä, mutta samalla ohjataan myös pitämään itsestään huolta fyysisesti, psyykkisesti sekä unen ja ruokailun merkityksestä nuoren jaksamiseen. Pelihuonetoiminnan nykyaikaistamisella nuorisotoimella on mahdollisuus vaikuttaa ja ohjata nuorta kohti tervettä ja itsestään huolehtivaa pelikulttuuria. Vuoden 2019 aikana pelihuonetoiminnassa tarkastellaan ja lasketaan kustannusarvio laitteiden kunnossapidon ja kalustolla osalta. Vuoden 2020 budjetointia tehdessä tämä on hyvä ottaa huomioon, jotta voidaan taata laadukas toiminta ja laitteiden riittävä teho jatkossakin tavoittaaksemme nämä nuoret.

Etsivän nuorisotyössä on menossa viides rahoituskausi 1.9.2018 -31.8.2019 ja uutta rahoitusta haetaan kaudelle 1.9.2019 – 31.8.2020. Rahoituksen päätyttyä tulisi etsivä nuorisotyö vakiinnuttaa osaksi kunnan toimintaa huomioiden nuorisotoimen henkilöresurssien riittävä määrä. Mikäli uutta rahoitusta ei saada, on sillä myös suora vaikutus Varpaisjärven alueen nuorisotoiminnan heikkenemiseen henkilöstöresurssien pudotessa 50 % Varpaisjärven alueella perusnuorisotyössä, jolloin työaika jää vain 19 viikkotuntiin.

Nuoret tarvitsevat ohjaukseen pysyvyyttä. Tämä on tärkeää nuorisofoorumin toiminnan turvaamisen kannalta aktiivisena toimijana nuoria koskevassa päätöksenteossa. On ymmärrettävä, että osalla nuorista mm. yläkouluikäisille ei ole vielä opinnoissa vaikuttamista turvaava opetusta, jolloin on tärkeää että nuorisofoorumin ohjauksella, opetamme ja ohjaamme heitä oikealla tavalla ottamaan kantaa ja kehittämään kuntaamme.

Varpaisjärven alueen Saapas vapaaehtoistyö käynnistämiseen ja kehittämiseen panostetaan kouluttamalla Varpaisjärven alueen nuoriso-ohjaaja Saapas –kouluttajaksi, jolla on alueensa hyvä tuntemus.

Muu kulttuuritoiminta

Kunta tukee tapahtumia tilajärjestelyin ja avustuksin, hankkimalla näkyvyyttä yhteismarkkinoinnilla sekä suuntaamalla järjestelyihin kulttuurikoordinaattorin työpanosta sekä avustamalla toimijoita lisäresurssien hankkimisessa.

Keskeisiä tapahtumia vuonna 2019 ovat: Taidemuseo Eemilin näyttelyt, Varpaisjärven Toukotaika, Musiikkileiri, Motonet GP, Varpaisjärven Maalaismarkkinat, Varpaisjärven Yöpuolimaraton, Juusto- ja viinijuhlat, Vasikkasavut, Taidekadun Aikataika, Pasimusic-festivaali ja Lapsellisten Lapinlahti. Viestinnässä tuodaan esille vahvuuksia, kuten vahvaa kulttuuriperintöä, omaleimaisuutta ja kärkikohteita. Tärkeimpinä kansallisina juhlapäivinä järjestetään tapahtumia. Kulttuurin ja urheilun parissa ansioituneita muistetaan itsenäisyyspäiväjuhlassa Lapinlahti-mitalilla. Varpaisjärven kotiseutumuseon kokoelmista pidetään huolta ja museota pidetään yleisölle avoinna kesällä. Myös Suomen Asutusmuseon toiminnassa ollaan mukana. Lapinlahti-Seuran kanssa tehdään yhteistyötä kotiseututietoisuuden lisäämiseksi ja paikallishistorian keräämiseksi.

Kulttuuritoimi on mukana Ylä-Savon kuntien yhteisissä hankkeissa sekä uusien hankkeiden valmistelussa ja hakemisessa. Hankkeissa kehitetään kolmannen sektorin ja kunnan yhteistoimintamalleja sekä kulttuuripalveluja. Kunta on mukana Iisalmi ja tienoot – matkailumarkkinoinnin yhteistyöverkostossa.

Kirjasto

Uusi laki yleisistä kirjastoista astui voimaan 1.1.2017. Laki korvasi kirjastolain (904/1998) ja valtioneuvoston asetuksen (406/2013). Lain tavoitteena on edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin; tiedon saatavuutta ja käyttöä; lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa; mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen; sekä aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.

Kirjastolain mukaan yleisen kirjaston tulee olla kaikkien käytettävissä ja saavutettavissa. Kirjasto on lähipalvelu, jolla tulee olla riittävät aukioloajat. Kirjastolla tulee olla käytössään tarkoituksenmukaiset tilat, ajantasainen välineistö; laitteet, ohjelmistot, verkkoyhteydet sekä riittävä ja osaava henkilöstö. Yleisen kirjaston omien aineistojen käyttö ja lainaus sekä ohjaus ja neuvonta on edelleen maksutonta.

Lapinlahden kunnankirjaston perustehtävänä on peruspalvelujen laadun turvaaminen ja niihin panostaminen.

Lukuharrastusta edistetään tiiviillä yhteistyöllä koulujen kanssa. Asiakkaiden käyttöön tarjotaan riittävän tuoreet ja monipuoliset aineistokokoelmat. Uuden kirjastolain myötä poistuivat aineiston varausmaksut myös Rutakko-kirjastoverkon aineistosta. Yhteistyötä tehdään laajalti muiden kirjastojen ja sidosryhmien kanssa ja hyödynnetään soveltuvin osin valtionrahoitusta.

Palvelujen saavutettavuutta edistetään verkkopalveluita ja omatoimiratkaisuja kehittämällä. Aukiolojen lisääminen kaikkia kuntalaisia paremmin palveleviksi edellyttää sekä pää- että lähikirjaston omatoimipalvelujen laajentamista. Varpaisjärven lähikirjastolle itsepalvelukirjastoa ollaan toteuttamassa valtionavustuksen ja kunnan investoinnin turvin vuosina 2018-2019. Omatoimihankkeella ei ole henkilöstövaikutuksia. Tavoitteena on, että pääkirjastolle omatoimihanke saataisiin toteutettua vuoden 2019 aikana.

Julkisten palvelujen siirtyminen verkkoon tuo velvoitteita myös kunnille. Auta-hankkeen loppuraportissa yhdeksi kansalaisen digituen järjestäjistä kaavaillaan kirjastoja, mikä tulee asettamaan vaateita myös henkilökunnan ammattitaidon kehittämiseen.

5. TULOARVIO JA MÄÄRÄRAHAT

320 KULTTUURI- JA NUORISOPALVELUT	TP 2017	TA+MUUT. 2018	LTK 2019	Ero%
TOIMINTATUOTOT				
MYYNTITUOTOT	5 584	3 500	3 500	0,0
MAKSUTUOTOT	99 326	141 460	141 460	0,0
TUET JA AVUSTUKSET	59 927	51 500	62 661	21,7
MUUT TOIMINTATUOTOT	12 199	7 300	7 400	1,4
TOIMINTATUOTOT	177 035	203 760	215 021	5,5
TOIMINTAKULUT				
HENKILÖSTÖKULUT	-1 019 014	-1 031 160	-1 052 986	2,1
PALKAT JA PALKKIOT	-797 714	-815 924	-854 746	4,8
HENKILÖSIVUKULUT	-221 301	-215 236	-198 240	-7,9
ELÄKEKULUT	-185 750	-179 515	-167 489	-6,7
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-35 551	-35 721	-30 751	-13,9
PALVELUJEN OSTOT	-159 715	-183 250	-193 925	5,8
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-122 767	-137 470	-137 500	0,0
AVUSTUKSET	-150	0	0	
MUUT TOIMINTAKULUT	-11 139	-16 810	-20 300	20,8
TOIMINTAKULUT	-1 312 785	-1 368 690	-1 404 711	2,6
TOIMINTAKATE	-1 135 750	-1 164 930	-1 189 690	2,1
POISTOT JA ARVONALENTUMISET				
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-149 304	-153 063	-151 230	-1,2
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-149 304	-153 063	-151 230	-1,2
TILIKAUDEN TULOS	-1 285 054	-1 317 993	-1 340 920	1,7
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-1 285 054	-1 317 993	-1 340 920	1,7

6. TULOARVIoidEN JA MÄÄRÄRAHOJEN ERITYISPERUSTELUT SEKÄ KESKEISET MUUTOKSET TALOUSARVIOVUONNA

Nuorisotoimi

Etsivän nuorisotyön ylimääräinen valtionrahoitus jatkuu myös vuonna -18. Etsivän nuorisotyön valtion rahoitus jatkuu vuonna 2019 ja uutta rahoitusta haetaan ajalle 1.9.2019-31.8.2020 sekä nuorten tieto- ja neuvontatyön hanke –rahoitus jatkuu 31.8.2019 saakka.

Kansalaisopisto

Talousarvio on tehty annetun ohjeistuksen pohjalta. Kansalaisopisto on tehnyt hankehakemukset OPH:lle kahteen 100 %:n rahoituksen hankkeeseen v. 2019–2020: Aikuisten digitaalisten taitojen parantaminen ja aikuisten perustaitojen parantaminen.

Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipiste

Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipisteen vuoden 2019 talousarvio on laadittu Lapinlahden kunnan ja Kuopion konservatorion välisen sopimuksen pohjalta. 16.1.2018 hyväksytyn sopimuksen mukaan Lapinlahden kunnan kuntaosuus on 50.000€/v.

7. MERKITTÄVIMMÄT RISKITEKIJÄT JA NIIHIN VARAUTUMINEN

Kansalaisopisto

Kansalaisopiston opintomaksujen noustessa prosentuaalisesti merkittävästi on riskinä, että opiskelijoita jää pois kansalaisopiston toiminnasta ja hyvinvointihyödyn lisäksi kurssimaksutulot eivät toteudu suunnitellusti. Tämä riski pyritään minimoimaan asian hyvällä tiedottamisella ja perustelemisella.

Nuorisotyö

Etsivän nuorisotyössä on menossa viides rahoituskausi 1.9.2018 -31.8.2019 ja uutta rahoitusta haetaan kaudelle 1.9.2019 – 31.8.2020. Rahoituksen päätyttyä, pitää etsivä nuorisotyö vakiinnuttaa osaksi kunnan toimintaa huomioiden nuorisotoimen henkilöresurssien riittävä määrä. Mikäli uutta rahoitusta ei saada, on sillä myös suora vaikutus Varpaisjärven alueen nuorisotoiminnan heikkenemiseen henkilöstöresurssien pudotessa 50 % Varpaisjärven alueella perusnuorisotyössä, jolloin työaikaa jää vain 19 tuntia viikko.

Yksintyöskentelyssä väkivallan riski on kasvanut, koska nuorten päihteiden käytössä on lisääntyneet huumausaineet ja huumausaineiksi luokiteltavien lääkkeiden käyttö. Nuorisotyötä tehdään virastoajan ulkopuolella kaduilla ja avoimessa tilatoiminnassa ilta- ja viikonloppu aikaan, jolloin työntekijä voi olla yksin kohdatessaan asiakkaita.

Kirjasto

Kirjastopalvelujen ylläpitäminen, kehittäminen ja saavutettavuuden varmistaminen edellyttävät riittäviä taloudellisia resursseja. Kirjastotoimen osalta tulee selvittää kirjastoautopalveluiden tulevaisuus. Nykyisen kirjastoauton elinkaaren pituus tulee selvittää. Kirjaston muuttuvassa toimintaympäristössä avainroolissa on henkilökunnan osaaminen ja työhyvinvointi.

8. TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

Kaskikuusen kansalaisopisto	TP 2017	TA 2018	TAE 2019	TSE 2020	TSE 2021
Opetustunnit	9085	8900–9100	8900–9100	8900–9100	8900–9100
Opiskelijat (netto) *	2108	2100	2100	2100	2100
- joista lapinlahtelaisia	1889	1950	1950	1950	1950
- joista ulkopaikkakuntalaisia	219	150	150	150	150
Opiskelijat (brutto, ml. luennot)	6550	5200	5500	5500	5500
Pidetyt tunnit / asukasluku	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90
Opiskelijat / asukasluku (%)	21,6	21,5	21,8	21,8	21,8
Valtionosuus	316633	315573			
Myyntituotot	105701	146960	146 960	146960	146960

Kuopion konservatorion Lapinlahden toimipiste	TP 2017	TA 2018	TAE 2019	TSE 2020	TSE 2021
Oppilaat	53	42	45	45	45
- joista musiikin perusopetuksessa, klassinen	52	40	42	42	42
- joista musiikin perusopetuksessa, rytmimusiikki	1	2	3	3	3
Varhaisiän musiikkikasvatus (musiikkileikkikoulu, soitinkaruselli ja alkusoitto)	22	25	30	30	30
Viikkotuntimäärä	71,5	65	68	68	68
Vuosittainen tuntimäärä	2502,5	2275	2380	2380	2380

Nuorisotoimi	TP 2017	TA 2018	TAE 2019	TAE 2020
Nuorisotilat / yökahvila avoinna (pv)	290	250	250	250
Kävijöitä vuodessa	8288	5500	7000	7000
leiripäivät / osallistujia vuodessa	16 / 300	25 / 400	20 / 350	20 / 350
Etsivän nuorisotyön / tukihenkilötoiminnan asiakkaat/asiakastapaamiset	357 / 632	350 / 650	350 / 630	350 / 630
Kerhot ja ryhmät /osallistujia vuodessa	44 / 466	60 / 600	50 / 500	50 / 500
Muu toiminta ja tapahtumat / osallistujat vuodessa	76 / 1746	40 /1200	60 / 1400	60 / 1400
Tilojen muut ulkopuoliset käyttäjät vuodessa	415	300	350	350
Vapaaehtoisten osallistumiskerrat vuodessa yhteensä henkilöä	55	40	40	40

Lapinlahden kirjaston tunnuslukuja	TP 2017	TA 2018	TAE 2019	TSE 2020	TSE 2021
Kokonaislainaus	153 785	153700	155000	156000	156000
Kokonaislainaus/asukasluku	15,56	15,5	15,6	15,7	15,7
Lähikirjaston lainaus	30 903	30 000	35 000	35 000	35 000
Kirjastoautolainaus	13 432	13 500	13 500	13 500	13 500
Hankinnat (niteitä, kpl)	4693	5 000	5 000	5 000	5 000
Fyysiset käynnit	75 881	75 500	77 000	77 000	77 000
Fyysiset käynnit/asukasluku*	7,68	7,5	7,7	7,7	7,7
Taide- ja aineistonäyttelyt	45	42	40	40	40
Luku- tai kirjallisuusdiplomin suorittaneita oppilaita/vuosi	295	250	250	250	250
Aukiolotunnit/vuosi	4148	4350	4500	4600	4600
Kirjastonkäytön ja tiedonhankinnan opetukseen osallistuneita ryhmiä/vuosi	37	30	30	30	30

Varhaiskasvatus (tulosalue)

1. TULOSALUEEN TOIMINTA-AJATUS

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä vanhempien kanssa. Varhaiskasvatus on lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävä ja syrjäytymistä ehkäisevä palvelu. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun.

2. TULOSALUEEN TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Varhaiskasvatuksen palvelujen sopeuttaminen lasten määrän vähenemiseen.

3. TULOSALUEEN TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUONNA

TAVOITE	TOIMENPIDE
Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma (vasu) käytäntöön	Valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman (vasu) perusteet päivitetään 1.9.2018 voimaan tulleen varhaiskasvatuslain mukaisesti. Tämän takia paikallinen vasu tulee päivittää kevään 2019 aikana. Paikallinen vasu otetaan käyttöön 1.8.2019 Järjestetään henkilöstölle koulutuksia, jotta vasu siirtyy käytäntöön.
Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjen edistäminen	Innovatiivisten oppimisympäristöjen edistämiseen on saatu valtionavustusta vuosille 2018 – 2019. Toiminnallinen varhaiskasvatushankkeen hyödyntäminen muissa varhaiskasvatustyöyksiköissä. Ympäristökasvatussuunnitelman tekeminen varhaiskasvatuksessa.
Liikunnan ja toiminnallisten menetelmien lisääminen	Hyödynnetään kansallista liikkumis- ja hyvinvointiohjelmaa Ilo kasvaa liikkuen kasvatustyössä.

4. PERUSTELUT

Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on otettu käyttöön 1.8.2017. Uusi varhaiskasvatuslaki tuli voimaan 1.9.2018: opetushallitus päivittää valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet vuoden 2018 loppuun mennessä. Jotta ko. suunnitelma siirtyy käytäntöön kaikissa varhaiskasvatusmuodoissa, henkilöstöä koulutetaan edelleen. Kansallinen varhaiskasvatuksen tietovaranto Varda kerää varhaiskasvatuksen tiedot valtakunnallisesti yhteen paikkaan vuoden 2019 alusta lähtien. Tietovarannon avulla varhaiskasvatuksesta saadaan jatkossa yhteismitallista, vertailukelpoista ja laadukasta tietoa mm. viranomaisten käyttöön. Varhaiskasvatuksen tietovarantoon tietoja tallentavat varhaiskasvatustoimijat.

Varhaiskasvatus on saanut valtionavustusta vuosille 2018 – 2019 innovatiivisten oppimisympäristöjen uudistamiseen Toiminnallinen varhaiskasvatus – hankkeella. Tällä on tarkoitus uudistaa Varpaisjärven päiväkodin oppimisympäristöä lapsia ja huoltajia osallistamalla. Hanke päättyy toukokuussa 2019.

Varhaiskasvatuksen talousarviovuoden tavoitteet tukevat Lapinlahden kunnan hyvinvointisuunnitelmassa asetettuja kuluvalta valtuustokauden painopisteitä. Erityisesti tämä näkyy painopisteissä "Kuntalaisten osallisuutta lisätään sekä lasten ja nuorten syrjäytymistä ehkäistään" (varhaiskasvatuspalvelu ehkäisee syrjäytymistä) sekä "Väestöryhmien terveyseroja kavennetaan ja kuntalaisten palvelujen yhdenvertaista saatavuutta edistetään" (hyödynnetään kansallista liikkumis- ja hyvinvointiohjelmaa (VALO) kasvatustyössä).

5. TULOARVIO JA MÄÄRÄRAHAT

330 VARHAISKASVATUS	TP 2017	TA+MUUT. 2018	LTK 2019	Ero%
TOIMINTATUOTOT				
MYyntITUOTOT	59 074	56 400	52 300	-7,3
MAKSUTUOTOT	426 198	359 000	360 000	0,3
TUET JA AVUSTUKSET	7 431	52 000	18 000	-65,4
MUUT TOIMINTATUOTOT	822	0	0	
TOIMINTATUOTOT	493 525	467 400	430 300	-7,9
TOIMINTAKULUT				
HENKILÖSTÖKULUT	-2 936 962	-2 867 963	-2 884 814	0,6
PALKAT JA PALKKIOT	-2 332 273	-2 306 706	-2 346 160	1,7
HENKILÖSIVUKULUT	-604 690	-561 257	-538 654	-4,0
ELÄKEKULUT	-494 373	-455 956	-451 289	-1,0
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-110 317	-105 301	-87 365	-17,0
PALVELUJEN OSTOT	-239 584	-243 250	-244 830	0,6
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-41 965	-68 660	-72 900	6,2
AVUSTUKSET	-557 384	-587 000	-560 000	-4,6
MUUT TOIMINTAKULUT	-42 447	-39 672	-43 518	9,7
TOIMINTAKULUT	-3 818 343	-3 806 545	-3 806 062	-0,0
TOIMINTAKATE	-3 324 818	-3 339 145	-3 375 762	1,1
POISTOT JA ARVONALENTUMISET				
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-59 603	-52 429	-50 550	-3,6
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-59 603	-52 429	-50 550	-3,6
TILIKAUDEN TULOS	-3 384 421	-3 391 574	-3 426 312	1,0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-3 384 421	-3 391 574	-3 426 312	1,0

6. TULOARVIoidEN JA MÄÄRÄRAHOJEN ERITYISPERUSTELUT SEKÄ KESKEISET MUUTOKSET TALOUSARVIOVUONNA

Keskeisimmät muutokset talousarviovuonna ovat seuraavat:

- Vuosina 2013, 2014, 2016 ja 2017 on syntynyt tavanomaista vähemmän lapsia. Keskimäärin ikäluokat ovat 70 lasta. 2015 syntyneitä lapsia on 100. Tämä näkyy kustannusten alenemisena päivähoitossa ja kotihoidontuessa.
- Varhaiskasvatus on saanut hankerahoitusta innovatiivisten oppimisympäristöjen kehittämiseen. Talousarvio sisältää ko. hankkeen menot ja tulot.

7. MERKITTÄVIMMÄT RISKITEKIJÄT JA NIIHIN VARAUTUMINEN

Varhaiskasvatuksen osalta talousarviovuoden merkittävimmät riskitekijät liittyvät palvelua tarvitsevien lasten määrään ja huoltajien taloudelliseen tilanteeseen. Varhaiskasvatuksessa on vaikea arvioida sitä, missä määrin palvelua käytetään. Mikäli palvelun kysyntä kasvaa, niin tällöin joudutaan palkkaamaan lisää henkilöstöä, mihin talousarviossa ei ole varauduttu. Varhaiskasvatuspalveluista peritään käyttäjiltä päivähoitomaksua, mikä on sidottu huoltajien tuloihin. Yleisessä huonossa taloudellisessa tilanteessa on mahdollista, että perheiden tulotaso laskee, mikä näkyy päivähoitomaksujen kertymässä.

8. TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

	TP2017	TA 2018	TAE 2019	TSE 2020	TSE 2021
henkilöstö	75	75	75	72	70
lapsia päiväkodissa (sisältää esiopetuksen)	220	220	220	210	210
lapsia perhepäivähoidossa	130	120	120	120	110
kotihoidon tuen piirissä olevien lasten keskimääräinen lkm/kk	130	130	120	100	100
kotihoidon tuen piirissä olevien perheiden keskimääräinen lkm/kk	80	75	100	70	70
yksityisen hoidon tuen piirissä olevien lasten keskimääräinen lkm/kk	40	30	25	25	25
yksityisen hoidon tuen kuntalisän piirissä olevien lasten keskimääräinen lkm/kk	25	20	20	20	20

Sivistystoimen tukipalvelut (tulosalue)

Sivistystoimen tukipalveluihin kuuluu: sivistysosaston hallinto, koulutapaturmat, hankkeet ja oppilashuolto.

1. TULOSALUEEN TOIMINTA-AJATUS

Sivistystoimen tukipalvelujen tehtävänä on tukea osaston muita tulosityksikköjä näiden perustehtävän suorittamisessa. Oppilashuollolliset palvelut ovat tukipalveluiden keskeisin osa.

2. TULOSALUEEN TOIMINNAN KEHITTÄMISTAVOITTEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Tukea perusopetuksen laadullista kehittämistä.

Oppilaiden ja opiskelijoiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen oppilashuoltolain mukaisesti.

Psyykkisen sairaanhoitajan psyykkarin siirtyminen 50% sivistysosastolle tukipalvelujen työntekijäksi.

3. TOIMINNALLISET TAVOITTEET JA TOIMENPITEET TALOUSARVIOVUODELLE

TAVOITE	TOIMENPIDE
Oppilaiden ja opiskelijoiden kokonaisvaltainen hyvinvoinnin tukeminen koulun arjessa ja yhteistyötahojen kanssa.	Oppilashuoltolain mukaisten vakiintuneiden käytäntöjen jatkaminen kunnan kaikilla kouluilla. Työn kohdentaminen varhaiseen puuttumiseen, mm. luokkakohtaista työskentelyä lisäämällä, poissaoloihin puuttumalla, kouluhenkilöstön konsultaatiota lisäämällä. Tavoitteellinen ja säännöllinen yhteistyö kunnan eritahojen kanssa (lastensuojelu, perhe- ja mt-neuvola, nuorisotyö).

Osallistuminen kehittämishankkeisiin	Kehittämishankkeiden avulla tuetaan perusopetuksen laadullista kehittämistä. Mahdollisuuksien mukaan haetaan hankerahoitusta.
Kuntastrategian huomioiminen sivistystoimessa	Sivistysosaston kuntastrategiasta toimeenpanosta huomioidaan erityisesti hallintokuntien välisen yhteistyön lisääminen. Tämän tavoitteen toteutumista tukee yhteinen työntekijä sivistys- ja sote-osastolla.

4. PERUSTELUT

Oppilashuollollisten palveluiden tarve on kasvanut kouluilla. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä kunnan muiden yksikköjen kanssa. Oppilashuoltolaki asettaa tietyt määräajat, joiden aikana oppilaan on päästävä koulukuraattorin tai koulupsykologin vastaanotolle. Lapinlahdella jatkaa kaksi koulukuraattoria sekä koulupsykologi.

Talousarviossa on varauduttu seuraavien hankkeiden toteuttamiseen perusopetuksessa: koulujen kerhotoiminta (31.12.2019 asti), Tutor-hanke (30.6.2019 saakka) tasa-arvoa edistävät toimenpiteet (lv. 18-19), Lukion Yokosohanke, 31.12.2019 asti) ja Liikkuva lukio (31.12.2019 asti) Mikäli talousarviovuoden aikana tulee haettavaksi uusia kehittämishankkeita, niin niihin pyritään osallistumaan.

5. TULOARVIOT JA MÄÄRÄRAHAT

340 TUKIPALVELUT	TP 2017	TA+MUUT. 2018	LTK 2019	ERO%
TOIMINTATUOTOT				
MYYNITUOTOT	482	500	500	0,0
TUET JA AVUSTUKSET	147 594	45 000	65 362	45,2
MUUT TOIMINTATUOTOT	1 225	1 000	1 000	0,0
TOIMINTATUOTOT	149 301	46 500	66 862	43,8
TOIMINTAKULUT				
HENKILÖSTÖKULUT	-309 788	-249 506	-323 985	29,9
PALKAT JA PALKKIOT	-248 435	-200 612	-264 012	31,6
HENKILÖSIVUKULUT	-61 353	-48 894	-59 973	22,7
ELÄKEKULUT	-49 781	-40 212	-50 406	25,4
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-11 572	-8 682	-9 567	10,2
PALVELUJEN OSTOT	-28 272	-26 010	-28 710	10,4
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-54 763	-27 850	-8 550	-69,3
MUUT TOIMINTAKULUT	-813	-600	-500	-16,7
TOIMINTAKULUT	-393 636	-303 966	-361 745	19,0
TOIMINTAKATE	-244 335	-257 466	-294 883	14,5
POISTOT JA ARVONALENTUMISET				

	SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-234	-226	-508	124,8
	POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-234	-226	-508	124,8
	TILIKAUDEN TULOS	-244 569	-257 692	-295 391	14,6
	TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-244 569	-257 692	-295 391	14,6

6. TULOARVIOIDEN JA MÄÄRÄRAHOJEN ERITYISPERUSTELUT SEKÄ KESKEISET MUUTOKSET TALOUSARVIOUONNAN

Koulutoimessa työskentelee kaksi kuraattoria. Toinen kuraattoreista työskentelee alakouluilla ja toinen yläkouluilla. Psykkarin työpanosta hyödynnetään erityisesti yhtenäiskouluissa.

7. MERKITTÄVIMMÄT RISKITEKIJÄT JA NIIHIN VARAUTUMINEN

Oppilashuollon osalta riskitekijä liittyy palveluiden kysynnän ja henkilöstöressurssien yhteen sovittamiseen.

Perusopetuksen laadullisen kehittämisen riskitekijänä on hankerahoituksen jatkuminen, josta ei ole varmuutta.

8. TUNNUSLUVUT JA MITTARIT

Oppilashuollon asiakkuudet psykologilla ja kuraattorilla	TP 2017	TA 2018	TAE 2019	TSE 2010	TSE 2021
yksilö asiakkaiden lkm	225	223	260	260	260
yksilökäyntien lkm	1220	1220	1500	1500	1500
ryhmätapaamiset	160	170	190	190	190

KUNTASTRATEGIAN TOIMEENPANO

Hallintokunta: Sivistys

ARVOT

Avoin, tasapuolinen, vastuullinen

KÄRKITAVOITTEET JA NIIDEN PAINOPISTEET

1. Lapinlahti on hyvä paikka asua ja yrittää

- Yritysten toimintaedellytysten varmistaminen
- Työvoiman saatavuuden varmistaminen
- Lapinlahti on aktiivisten ihmisten yhteisöllinen kunta

Tavoitetaso: Työllisten määrä kasvaa. Lokakuussa -17 työllisten määrä on 3842 henkeä.

2. Taloutemme on terve ja vakaalla pohjalla

- Kustannustehokkaat palvelut
- Ajanmukaiset toimintatavat muuttuvassa toimintaympäristössä
- Investointien suunnitelmallisuus
- Omaisuuden järkiperäinen hallinta

Tavoitetaso: Kunnan taseessa on ylijäämää, kuntakonsernin tulos on positiivinen joka vuosi.

KUNTASTRATEGIAN TOIMEENPANO

Hallintokunta: Sivistys

1. Kärkitavoite Lapinlahti on hyvä paikka asua ja yrittää

Painopiste	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutaho
Yritysten toimintaedellytysten varmistaminen			
Työvoiman saatavuuden varmistaminen	Varmistetaan kunnan oppilaitoksissa järjestettävien yrittäjäyyskasvatusopintojen tiivis yhteistyö työelämään ja tulevaisuuden työmahdollisuuksiin kotiseudulla.	Jatkuva prosessi	Osastopäällikkö, rehtorit, opinto-ohjaajat
Lapinlahti on aktiivisten ihmisten yhteisöllinen kunta	Tapahtumakalenterin käytön tehostaminen	Jatkuva prosessi	Kulttuurikoordinaattori
	Kesälehti, kesäesite, kuntaesite: uudistaminen ja kehittäminen	Jatkuva prosessi	Kulttuurikoordinaattori
	Kannustamme ja tuemme toimimaan ja harrastamaan yksin ja yhdessä	Jatkuva prosessi	Kulttuurikoordinaattori
	Selvitetään mahdollisuus upottaa kuntalaisten tekemiä videoita kunnan kotisivuille kotisivujen uudistamisen yhteydessä.		
	Lapinlahdella on omaleimaisia tapahtumia ja kulttuuripalveluja sekä asukkaille että matkailijoille	Jatkuva prosessi	Kulttuurikoordinaattori

2. Kärkitavoite Taloutemme on terve ja vakaalla pohjalla

Painopiste	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuutaho
Kustannustehokkaat palvelut	Palvelurakenteen tarkastelu <ul style="list-style-type: none">- Tarkastelussa huomioidaan palvelutarve ja ympäristön kuntien palvelutaso.- Painopiste on lakisääteisissä palveluissa. Uudet toteutustavat otetaan käyttöön eilakisääteisissä palveluissa.- Sivistystoimessa tehdään	2018	Osastopäällikkö, esimiehet, palvelulautakunta

	<p>palveluverkkotarkastelu, joka koskee koko sivistystoimea (koulu, kulttuuripalvelut, varhaiskasvatus). Tässä tarkastelussa huomioidaan palveluverkon rakenne sekä palvelun laajuus. Kirjastotoimen osalta tulee selvittää kirjastoautopalveluiden tulevaisuus. Nykyinen kirjastoauto tulee elinkaarensa päähän tämän valtuustokauden aikana.</p> <p>Sivistyspalveluissa lasten määrän väheneminen aiheuttaa tarpeen tarkastella palveluverkkoa niin koulujen kuin päivähoidon osalta. Varhaiskasvatus ja perusopetus ovat tällä hetkellä järjestetty Lapinlahdella kustannustehokkaasti. Sivistyspalvelujen osalta kansalaisopistotoimintaan ja muuhun vapaaseen sivistystyöhön on Lapinlahdella panostettu keskivertoa enemmän.</p>		
	Tarkastellaan asiakasmaksujen taso.	Jatkuva prosessi (vuodelle -18 korotettu kansalaisopiston kurssimaksuja ja AP/IP-maksuja)	Osastopäällikkö, esimiehet, palvelulautakunta
	Varmistetaan henkilöstön osaaminen ja työhyvinvointi. Palvelujen tuottamisessa avainasemassa on henkilöstön osaaminen ja työhyvinvointi. Tämä varmistetaan pitkäjänteisellä henkilöstöpolitiikalla, johon kuuluu mm. avoin vuorovaikutus, henkilöstön osaamisen kehittäminen sekä hyvä esimiestyö. Kunnan henkilöstöpolitiikkaa määrittävät hyväksytyt suunnitelmat (esim. talousarvio, tasa-arvosuunnitelma) ja toimenpidemallit (esim. varhaisen välittämisen –malli).	Jatkuva prosessi	Osastopäällikkö, esimiehet
	Palvelulautakunta seuraa jokaisessa kokouksessa talouden	Jatkuva prosessi	Osastopäällikkö, palvelulautakunta

	kehittymistä.		
Ajanmukaiset toimintatavat muuttuvassa toimintaympäristössä	Digitalisaation hyödyntäminen, yhteistyö palvelutuotannossa.	Jatkuva prosessi	Osastopäällikkö, esimiehet
	Selvitetään itsepalvelukirjastojen perustaminen osana palvelurakennetarkastelua.	2018	Osastopäällikkö, kirjastotoimenjohtaja
	Huomioidaan palvelutuotannossa aktiivisesti ostopalveluiden mahdollisuus.	Jatkuva prosessi	Osastopäällikkö, esimiehet
	Kolmannen sektorin tukeminen ja aktivointi.	Jatkuva prosessi	Osastopäällikkö, kulttuurikoordinaattori
	Hallintokuntien välisen yhteistyön tiivistäminen kunnan sisällä.	Jatkuva prosessi	Osastopäällikkö, esimiehet
Investointien suunnitelmallisuus			
Omaisuuksien järjestyminen			

Valtuusto on hyväksynyt kärkitavoitteen painopisteeksi sen, että kunnan taseessa on ylijäämää, kuntakonsernin tulos on positiivinen joka vuosi. Hallintokuntien tulee laatia tarkentavia mittareita kärkitavoitteen saavuttamiseksi.

Mittari	Tavoitetaso	Lähtötaso
Perusopetuksen oppilaskohtaiset kustannukset	Perusopetuksen oppilaskohtaiset kustannukset ovat korkeintaan Pohjois-Savon keskimääräistä tasoa.	Vuonna -16 Pohjois-Savossa perusopetuksen kustannukset olivat 9120 €/oppilas ja Lapinlahdella 8760 €/oppilas
Varhaiskasvatuksen kustannukset	Varhaiskasvatuksen kustannukset ovat lasten määrään suhteutettuna korkeintaan Pohjois-Savon keskimääräistä tasoa.	Vuonna -16 Pohjois-Savossa varhaiskasvatuksen kustannukset olivat 6746 €/0-6 v lapsi ja Lapinlahdella 5215 €/0-6 v lapsi